

pris: 30 kr.

Foreningen Danmark-Letland

Nr. 1 Marts 2021 29. årgang

ISSN 1901-5720

Husk kontingent for 2021 se side 9

Indhold

Letlands Krokodilu Harijs	3
Rite Nyt	12
Ogre og Lenin	17
Put vejini	20
Nyheder fra Letlands Institut	23
30 år siden barrikader	34
Bestyrelsen	40
Foreningen....	41
Nyttige adresser	42
KALENDER for 2021	43

I december nævnte vi at støttekredsen for Rite Højskole havde etableret en webbutik som kompensation for det manglende julesalg. Vi etablerede det hurtigt på et privat domaine, men vi har nu etableret det permanent på *lettiskstrik.dk* og vi har stadig et stort varelager, så selv om vinteren går på held kan mange vel bruge et par sokker, eller en smuk håndledsvarmer som gave. Men I kan også nøjes med at gå ind på butikssiden og nyde alle de smukke strikkede ting helt gratis. Vh LN

Det er nu tid til at betale kontingent for 2021 inden generalforsamlingen. Nogle af jer har allerede betalt. Det skulle gerne fremgå af, at vi har lavet et indstik til de medlemmer som i følge vore lister ikke har betalt. Nogle af jer har desværre ikke betalt for 2020 endnu, men det vil også fremgå af indstikket. Vi håber dog, at I stadig ønsker at være medlemmer, og beder om at give os besked, hvis I skulle ønske at melde jer ud, da det koster temmelig meget i porto og trykning af bladet.

Forsidefoto er træskærerarbejde af Harijs Stradiņš. Se side 31

Deadline for næste nummer er 1. juni 2021

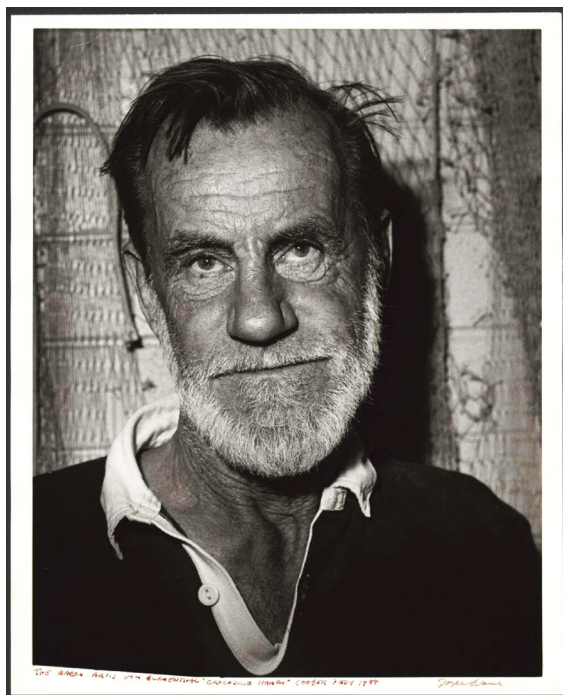
Letlands Krokodilu Harijs

Af Per Nielsen

Mange har sikkert set de to filmkomediesucceser *Crocodile Dundee* (1986) og *Crocodile Dundee II* (1988) og nydt den herlige historie om den australske krokodillejæger, der forsøger at begå sig i det moderne Amerika. I 2001 kom der faktisk en opfølgning *Crocodile Dundee i Los Angeles*; men den var, i modsætning til de to andre film, lidt af et flop.

Hvis du fortæller en lette, at du har set filmene om *Crocodile Dundee*, vil vedkommende med stolthed belære dig om, at det var den lettiske krokodillejæger ”Krokodilu Harijs” – hvis borgerlige navn er Arvīds Blūmentāls – og hans meritter i Australien, som inspirerede den australske skuespiller Paul Hogan – der også var medforfatter til *Crocodile Dundee*-filmene – til den ikoniske Mick Dundee-karakter.

Men hvem er denne Arvīds Blūmentāls?

Arvīds Blūmentāls blev født i det nordlige Kurzeme den 19. marts 1925 i Dundaga, på gården Būdeni, en stor gård med 260 hektar jord som faderen ejede. Der er tre sønner i familien, Arvīds var den mellemste. Han gik først på grundskole i Dundaga og kom derefter på gymnasiet i Talsi. Anden Verdenskrig brød ud og Letland

Arvīds Blūmentāls
fotograferet i 1988.

©Joyce Evans / National Library of Australia.

blev i sommeren 1941 besat af nazisterne. I 1942 meldte Arvīds Blūmentāls sig som frivillig (nogle kilder siger, at det gjorde hele klassen på gymnasiet i Talsi, de fleste af dem knægte på kun sytten år) til den lettiske 25. Abava-bataljon, også kendt som "de grønne djævle" pga. deres vildskab og de grønne uniformer, og kæmpede på tysk side på østfronten. I 1943 blev han overført til den lettiske legions 15. division, en regulær kampenhed under det tyske Waffen-SS. Arvīds Blūmentāls blev alvorligt såret flere gange. Hans ældste bror Kārlis, der også havde meldt sig som frivillig, faldt på slagmarken.

Da krigen nærmede sig afslutningen i april 1945, var Arvīds Blūmentāls' enhed havnet i den sovjetiske zone i Berlin. Med god hjælp fra en lettisk læge havde han held til at få fjernet Waffen-SS blodgruppetatoveringen på armen og flygte over til den amerikanske zone, hvor han blev taget til fange. Det lykkedes Arvīds Blūmentāls at overbevise de allieredes myndigheder om, at han kun havde været tvangsarbejder i Tyskland, på den måde undgik han at blive krigsfange.

Som krigsflygtning kunne han i 1946–1947 uddanne sig på en landbrugsskole i Alt Erfrade i Slesvig-Holsten. En periode studerede han også kunst hos professor Silīņš i Würzburg i Bayern.

I 1947 fik Arvīds Blūmentāls mulighed for sammen med omkring 200 andre tidligere lettiske legionærer at melde sig til den franske Fremmedlegion. Hvor og hvor længe han gjorde tjeneste i den berygtede legion vides ikke med sikkerhed, men i 1951 emigrerede Arvīds Blūmentāls til Australien.

Arvīds Blūmentāls i Australien

I starten havde Arvīds Blūmentāls store problemer med at tjene til livets ophold. Samtidig skulle han også lære et nyt sprog. Et ulykkeligt kærlighedsforhold til en australsk kvinde ved navn Vanda gjorde det ikke nemmere. Men i 1956 fandt han en levevej som krokodillejæger i North Queensland. I følge forskellige kilder nåede Arvīds Blūmentāls at nedlægge omkring 40.000 krokodiller inden krokodillejagt i 1968 blev forbudt i Australien. Indimellem havde han også tid til

Krokodilu Harijs i aktion. © Fotograf og årstal ubekendt.

at skrive om sine jagteventyr. Det blev til to bøger *Latvietis - krokodilu mednieks Austrālijā* (En lette – krokodillejæger i Australien, 1957) og *Ilgas pēc saules* (Længsel efter solen, 1958), begge udgivet af *Sauleskrasts*, et lettisk eksilforlag i Brisbane, Australien.

Da det definitivt var slut med krokodillejagt som fast indtægtskilde, gav Arvīds Blūmentāls sig til at grave efter opaler nær Coober Pedy, 850 km nord for Adelaide i det sydlige Australien. Her skabte han sig gradvist et eksotisk hjem ved at grave sig en underjordisk hule, "Crocodile's Nest". Generelt er den tidligere krokodillejægers hulebolig meget spraglet indrettet, men den danner så sandelig også rammen om en ret eksotisk samling: nemlig trusser eller brystholdere fra de kvinder, som Arvīds Blūmentāls havde forført gennem årene. De hænger som stolte trofæer på hulens vægge. Arvīds Blūmentāls kvindetække var legendarisk.

Rygtet om den besynderlige bolig bredte sig, og da der efterhånden kom flere og flere nysgerrige til Coober Pedy, begyndte Arvīds Blūmentāls at tage entré og lade de nyfigne turister komme ind i hans hule. For at gøre attraktionen ekstra

Arvīds Blūmentāls i Letland

Arvīds Blūmentāls vendte ikke tilbage til Letland efter Sovjetunionens sammenbrud i 1991. Der var ikke nogen, der ventede på ham, sagde han. Forældrene var døde (faren var i sovjettiden blevet deporteret til Sibirien). Den yngste bror, Edgars, var også gået bort.

Men i Letland var man stolte af den barske landsmand Arvīds Blūmentāls, og i 1995 lavede man dokumentarfilmen "Krokodilu Harijs" om hans liv.

Samme år afslørede man en krokodillestatue til ære for Arvīds Blūmentāls – placeret på ruinerne af hans barndomshjem.

Krokodilu Harijs monumentet i Dundaga, Letland. © Scavenger / Wikimedia Commons.

En to tons tung stenkrokodille placeret på en stenbunke, som kan ses på hjørnet af Ernesta Dinsberga iela og Talsu iela i Dundaga. Statuen er skabt af billedhuggeren Oļegs Skarainis. I 2000 udgav den lettiske forfatter Rimants Ziedonis (søn

af digteren Imants Ziedonis), i samarbejde med Arvīds Blūmentāls, bogen "Nacionālais dēkainis – krokodilu mednieks" (Nationaleventyrer – krokodillejæger), der dels er en beskrivelse af forfatterens møde med Arvīds Blūmentāls i Australien nogle år tidligere, dels beretningen om den lettiske krokodillejægers liv og levned.

På Dundaga Slot, Pils iela 14 i Dundaga, åbnede man i 2008 en udstilling om Arvīds Blūmentāls og hans bedrifter. Den kan stadig ses.

Jovist, Arvīds Blūmentāls finder man i dag ofte på listen over Letlands berømtheder.

Australiernes "Crocodile" Dundee

Australiere selv hævder, at prototypen til "Crocodile" Dundee var en af deres egne landsmænd, Rod Ansell (1954 - 1999), en australsk kvægavler og bøffeljæger, der trak globale overskrifter i 1977, da hans båd kæntrede på den afsidesliggende Victoria-flod, og han overlevede uden proviant i 56 dage i den barske Northern Territory bush. Berømmelsen førte bl.a. til et interview med den engelske journalist Michael Parkinson, der havde sit eget sit tv-program "Parkinson". Her vakte Rod Ansell stor opmærksomhed, da han dukkede op barfodet og sov i sin egen sovepose, mens han var indlogeret på et femstjernet hotel. Det skulle, ifølge australierne, have inspireret Paul Hogan og hans to medforfattere til karakteren Mike "Crocodile" Dundee.

I 1999 blev Rod Ansell dræbt i en skudveksling med politibetjente fra Northern Territory Police. En trist historie om en banal trafikforseelse, der pludselig tog en dramatisk drejning.

Hvem var den virkelige "Crocodile" Dundee?

Jeg ved det ikke. Filmene om "Crocodile" Dundee er ren fiktion, og mon ikke sandheden er, at manuskriptforfatterne har hentet inspiration fra begges skæbner.

Kontingentindbetaling

Kære medlem,

Året 2020 var et stille år, næsten ingen aktivitet. Lad os håbe, at 2021 vil give os nogle hyggestunder sammen til et foredrag, en koncert eller en event.

Nogle af jer har allerede indbetalt kontingent for 2021. Mange tak for det! Jeg vil også benytte lejligheden og på vegne af bestyrelsen takke dem, der har givet et bidrag til foreningens arbejde. Selv om vi sidste år ikke alle kunne mødes, blev bladet udgivet og tre små arrangementer fandt sted efter gældende retningslinjer.

En lille påmindelse til alle for indbetaling af kontingent - venligst skriv *Kontingent 2021* ved overførsel eller *2021+2022*, hvis du betaler for to år.

Nemmest og gratis kan du lave en bankoverførsel via netbank:

Danske Bank, reg. 1551, konto 773 654

Årskontingent:

Enkeltpersoner 250 kr.

Husstande 350 kr.

Unge under 26 og pensionister 175 kr.

Organisationer m.m. 550 kr.

*Med ønsker om et godt foreningsår,
kasserer Anda Dyrlund-Parbst*

Generalforsamling

Tirsdag den 27. april kl. 19.00.

Husk at betale kontingent inden!!!!!!

Brønshøj, den 26.02.2021

Indkaldelse til ordinær Generalforsamling i

Foreningen Danmark-Letland tirsdag den 27. april 2021 kl. 19.00

i "Kulturhuset Kilden", Nygårds Plads 31, Brøndbyøster

Offentlige transportmuligheder: bus 9A, bus 13 eller S-tog:
Brøndbyøster St.

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning
3. Det reviderede regnskab
4. Forslag fra medlemmer (skal jfr. vedtægterne være indsendt skriftligt inden 15.februar, ingen modtaget)
5. Fastsættelse af kontingent
6. Valg af medlemmer til bestyrelsen for 2 år:
Kirsten Gjaldbæk (villig til genvalg)
Niels Bendix Knudsen (villig til genvalg)
Anda Dyrlund-Parbst (villig til genvalg)
Signe Struberga (ønsker ikke genvalg)
7. Valg af 1 suppleant for 1 år
Peter Fjerring (villig til genvalg)
8. Valg af revisor, Henning Svane (villig til genvalg),

revisorsuppleant Dora Bentsen (villig til genvalg)

9. Eventuelt

Foreningen Danmark-Letland holder generalforsamling fra kl.19.00 til 20.00.

Husk, at kun medlemmer, der har betalt kontingent for år 2021, har stemmeret ved generalforsamlingen.

Kl. 20.00 er der spisning af smørrebrød (der skal skriftlig bestilling forud, stk. a' 30.00 kr). 1 stk. drikkevare incl. Desuden serveres der kaffe og lidt sødt.

20.30 til 21.00 Underholdning af en eller anden art.

Hvis vi bliver nødt til at aflyse mødet på grund af Corona, vil vi sende besked ud på mail.

Tilmelding til spisning sendes pr. post eller mail til

Lis Nielsen, Rosenlundsvej 8, 3650 Ølstykke,

lishazel18@gmail.com eller på mobil 23444179

senest den 22 april 2021 med nedenstående oplysninger.

På bestyrelsens vegne

Kirsten Gjaldbæk

Jeg tilmelder mig herved til fællesspisningen ved generalforsamlingen den 27. april 2021, og ønsker

____stk smørrebrød a' 30 kr, som betales i forbindelse med spisningen.

NAVN_____

Rite Nyt

Nyt fra Rite Højskole i Letland

Niels nåede lige at komme til Rite igen i november måned, med coronatest og 10 dages isolation. Alle de gæve lettiske kvinder fra området kom med mad, som de stillede ved døren i de 10 dage, det varede.

Niels fortæller om sine oplevelser på Rite: I skal forestille jer at sneen ligger tykt på markerne omkring Rite Højskole, der

Kvinderne med nysyede hør kjoler i gl. model.

er stilhed og månen lyser og trækker lange skygger på sneen. En enkelt lastbil skramler af sted på asfaltvejen nr. 73 og forstærkes med ekko fra skovene.

I sneen er der masser af krydsende dyrespor, fra rådyr, hjorte, ræv, hare og små bitte musestrin. Aftegnet af vingefanget fra en rovfugl vidner om kampen for føden.

Papirkursus med danske og lettiske deltagere

Vi nåede lige akkurat at holde vores årsmøder for støttekredsen i marts sidste år, inden næsten alt blev lukket ned. I år har vi planlagt vores årsmøder til sidst i maj.

Vi kan med glæde berette om en sommer på Rite, hvor alle de planlagte kurser blev afholdt. Flere af dem blev afholdt af letterne selv. Det første kursus, Kvindekursen, med håndarbejdsworkshops, var sidst i juni måned og blev organiseret af vores bestyrelsesformand og bogholder.

Vi ankom i begyndelsen af juli.

Ugen efter organiserede lærer Ilze Dilane mosaikkursus med en mindre gruppe lettiske damer, samtidig med at de boede på skolen, spiste grøn mad og fik information om kostens betydning af Liga Grinberga.

Så kom rollespilkurset for de store børn fra 10-16 år. Desværre meldte den nye rollespilslærer fra Danmark fra, på grund af Corona. De lettiske lærere måtte klare det hele selv og det gik også.

Igen i år var der doneret en mindre sum penge fra Papirorganisationen IAPMA til at vi kunne afholde papirkursus. Her var både danskere og letter sammen og de havde et vældig godt og inspirerende kursus. Der blev blandt andet fremstillet lampeskærme med indlagte tørrede blomster i papiret.

De danskere der deltog, fik også en livlig og lidt voldsom naturoplevelse i kano på en vild Suseja å i nabolaget.

Sidst i juli havde vi rollespilskursus for de mindre børn 7-12 år. Når børnene kom til skolen skulle deres kufferter sprøjtes med desinfektions middel udenfor og forældrene måtte ikke komme ind i skolens bygning og der var en uddannet sygeplejerske tilstede.

I august var der et lille malekursus. Normalt har vi en russisk kunstner Mara Daugaviete, men hun måtte ikke komme ind i landet og holde ferie i Letland på grund af Corona. Men vores lærer Ilze afholdt så kurset i stedet for.

I weekenden afholdt Aase Lundbye og Guna Grinberga et lettisk sprogkursus for danskere og her var tre danskere med, som er fastboende i Letland. To af dem var sønner af de første bønder, som kom til Letland, da landet åbnede op for køb af landbrug. Desuden deltog en dansk minkavler, som havde været med til at starte verdens største minkfarm i Letland. Har I interesse for at lære lettisk så tilmeld jer hos Niels. Aase Lundbye arrangerer et weekendkursus igen i begyndelsen af juli i år.

Glæde over de fine kjoler der er blevet syet.

Jaunpils. De ville gerne overnatte billigt en enkelt nat, men ikke i køjesenge. Så vi måtte flytte lidt rundt på sengene. De var meget praktiske og lavede selv mad over bål, kartoflerne skrællede de undervejs i bussen så det hele var klart. Snap-

Til sidst havde vi vores animationskursus for mindre børn, som Lolita Steinberga nu har stået for i mange år. Det er altid en stor succes. Og kan løbe rundt økonomisk med forældrebetaling.

I en weekend havde vi besøg af en busfuld pensionister (35) fra

seflaskerne havde de også med.

Niels og hans folk har arbejdet videre på lærerhuset og fået lavet et fint rum ovenpå, med en dør ud. Så det næste skridt er nok en lille terrasse med udsigt over søen.

Vi kan stadig godt bruge friske folk, som har lyst til det praktiske, der er altid noget at tage fat på. Ring til Niels.

Strik

I dec. skulle vi have solgt strik på Christiania, men desværre! I stedet stod vi i en lille uge i bod i Andelslandsbyen Nyvang ved Holbæk. Desuden har vi stået på Stændertorvet i Roskilde. Men det er slet ikke blevet til det salg som det plejer. Derfor måtte vi gøre noget. Så vi har oprettet en webbutik: på adressen lettiskstrik.dk som I gerne må besøge, og gerne dele med jeres venner ved at sende linket til dem eller via sociale medier. I er selvfølgelig også selv velkommen til at købe lækre gaver som håndledsvarmere med perler, eller store varme uldsokker til træskoene. Websiden er under opbygning og vil blive mere fyldig med tiden.

Niels har endvidere forsøgt sig med et garagesalg fra hjemadressen. Begge dele giver lidt salg, som vi ikke tidligere har haft, så vi håber på et bedre 2021.

Det er sådan at Strik hvert år har givet ca. 25.000 kr. til højskolen. I år bliver det dog noget mindre.

Forhandlingerne om videreførelse af skolen vil fortsætte, når det igen bliver muligt at komme til Letland, så vi kan snakke med den, som vil købe. Vi tænker en overgangs periode på 2-3 år, hvor vi laver konkrete nedskrevne aftaler om vilkår og

forløb.

Indtil videre planlægger vi sommerens aktiviteter på Rite, som om, det er normale tider og så må vi aflyse, hvis coronaen trækker ud.

Coronasituationen i Letland lige nu:

Ca. 1000 er indlagt og over 1500 er døde.

Guna Grinberga, vores tolk, har lige fortalt i telefonen, at var letterne gode til at sno sig før i tiden, så er de nu blevet endnu bedre. Alt bliver betalt sort og alle folk arbejder. Frisører, masageklinikker osv. fortsætter med at fungere under gulvbrædderne, som hun siger. For hvad skal folk gøre, de skal jo tjene penge og leve!

Hun er lidt bekymret, for at der nu ikke bliver betalt skat og hvordan det skal gå med økonomien. Alle restriktionerne varer til den 4. april og de har dobbelt så mange indlagte og smittede som os og er halvt så mange mennesker.

Tur

Vi er blevet spurgt, om vi laver en tur til Letland i sommer for gamle friske folk. Ophold nogle dage på højskolen og lidt ture rundt omkring i området og så et par dage i Riga.

Det bliver sidst i august i en af de to sidste uger. Hvis I vil med så meld jer til allerede nu, så vi ved, hvor mange vi bliver. Senere kan vi så løse de problemer, der måtte være undervejs. Niels mobil: 40312345.

Et andet kursus, som er en løs idé: På Rødding laver de et strikkekursus. Vi kunne gøre det samme.

Hvis der er nogle, som har lyst til at bruge en uge på at lære nye lettiske mønstre og strikketeknikker i øvrigt, samtidig med at der bliver lidt rundture i højskolens område, står vi også klar med dygtige lærere til at undervise.

Niels Bendix Knudsen

Lis Nielsen

Små vanteøreringe strikket af Janina

Ogre og Lenin

Af Per Nielsen

Den omtalte Ogre-badges. Det kan være lidt svært at se, men bynavnet er gentaget flere gange rundt i kanten (Fra: www.filatelija.lv/nozimites-ar-humoru).

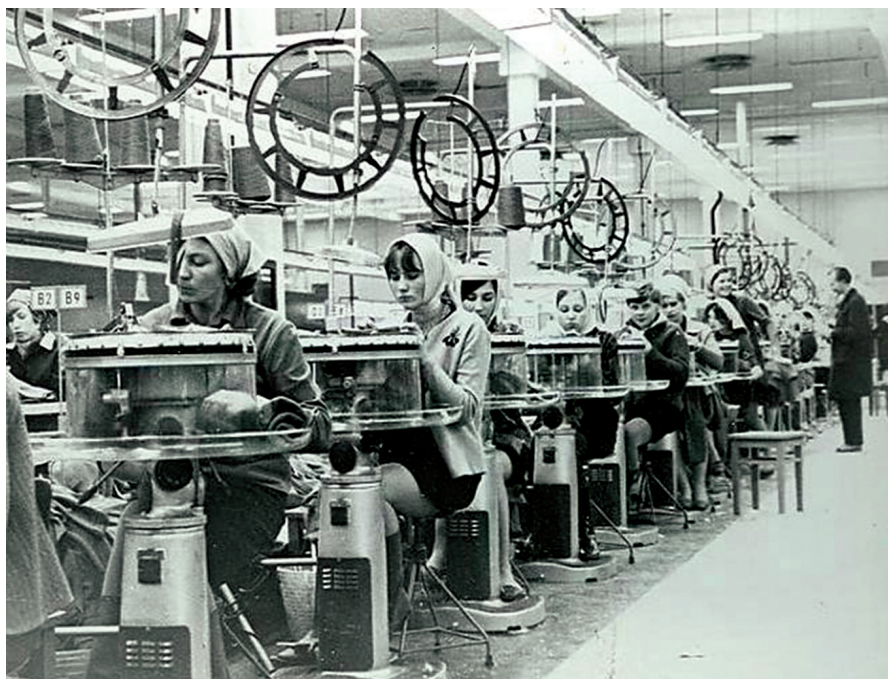
På det seneste har man i diverse dagblade kunnet læse om en østrigsk flække nær Salzburg, der har skiftet stavemåde. Indbyggerne var trætte af den morskab, som

byens navn vakte hos de engelssprogede turister. Byen har hidtil heddet Fucking (den danske oversættelse undlader jeg anstændigvis). Det havde byen heddet i mange hundrede år, uden at nogen havde taget notits af det. Men så begyndte det at gå skævt i slutningen af Anden Verdenskrig, hvor engelske og amerikanske soldater kom til Salzburgområdet og absolut skulle fotograferes ved byskiltet. Det blev selvfølgelig ikke bedre af, at stedet også havde et kurbad, som hed Bad Fucking. I nyere tid, hvor internettet har vist sin formidable og særdeles ufølsomme evne til at sprede den slags morsomheder globalt og med lynets hast, blev denne småfnisende opmærksomhed alligevel for meget for byens borgere. Nu er der blevet sat et nyt byskilt op og bynavnets stavemåde er ændret til Fugging.

Sådan er der så meget – herhjemme kan de engelsksprogede gæster også trække på smilebåndet, når elevatoren sætter i gang og en lysende knap i panelet meddeler: I fart (= Jeg fiser!). Eller når de krydser Fyn og møder Middelfart.

Det får mig til at tænke på en anden historie om sprogforbistring, som jeg fik fortalt af en af mine lettiske venner, da jeg

var på besøg i Riga i begyndelsen af 1980'erne. På jernbanestrækningen Riga–Daugavpils møder man byen Ogre cirka 36 kilometer øst for Riga. Byen ligger dér, hvor Ogre-floden løber ud i Daugava. En lokal legende fortæller, at det er Katharina 2. af Rusland, også kendt som Katharina den Store, som har givet stedet navn, fordi der dengang var så mange ål i bifloden. Det russiske ord угри [ugri] betyder ål. Katharina den Store har faktisk været forbi, for hun har plantet et egetræ ved Ogre. Det står der stadig. Ellers er der ikke meget at berette om her. Det skulle da lige være det lokale spejdmuseum og byens stolte ishockeyhold, HK Kurbads. Byen Ogre er præget af de mange kedsommelige kasseformede boligblokke i klassisk sovjetstil. Det afslører, at i sovjettiden havde Ogre vokseværk. I 1939 var der omkring 2.000 indbyggere, men i 1979 var tallet oppe på 27.000. Vokseværket skyldtes ikke mindst, at man i 1965 anlagde Ogres Trikotāžas

Syersker på Ogres Trikotāžas Kombināts (Foto: SPOKI "Vēsture" Ogres Trikotāžas Kombināts).

Kombināt – en spinde- og strikkefabrik, hvis varer blev meget efterspurgt over hele Sovjetunionen. Da fabrikken kørte på sit højeste, havde den en årlig produktion på omkring 7.300 tons garn og 9 millioner færdigstrikkede varer. Der var 5,6 tusind ansatte med 26 forskellige nationaliteter repræsenteret. Det var i sovjettiden, i forbindelse med fejringen af 100-året for Lenins fødsel i 1970, at Ogre oplevede et kortvarigt glimt af utilsigtet berømmelse. Netop dette jubel-år var det i Sovjetunionen uhyre populært, at fabrikker, kolkhoser og byer fremstillede badges med den store leders koryfæ og fabriks- eller bynavnet skrevet nedenunder.

En sådan badge fik man også lavet i Ogre. Man undrede sig dog over, at Ogre-badgene var så populære. De blev nærmest revet væk. I det kommunale råd følte man selvfølgelig en vis stolthed over den opmærksomhed, som blev byen til del – dog kun indtil den rette sammenhæng kom for en dag. På engelsk betyder ordet ogre nemlig menneskeæder, uhyre, umenneske. Jeg har ikke fået historien officielt bekræftet; men jeg er sikker på, at min lettiske ven ikke prøvede at bilde mig noget ind.

NB: Her for nylig fik jeg fortalt, at der skulle have været en lignende episode omhandlende en trøje – med den store leders kontrafej og bynavnet nedenunder – produceret på Ogres Trikotāžas Kombināt. Desværre er det ikke lykkedes mig at finde et billed af trøjen, som kan bekræfte den historie. Strikkefabrikken, som i mellemtiden havde skiftet navn til SIA Ogres Trikotāža, lukkede ned i 2016.

Put vejini

En lettisk sangskat

Olav Ernstsén

Put vejini, der betyder – blæs små vinde, er en gammel bryllupssang, som i dag af mange letter anses for at være en vidunderlig lettisk folkevisé. Man mener, at Put vejini er skabt af de livere, som boede ved floden Daugava i Vidzeme. Vidzeme er den midterste af de 4 lettiske regioner.

Put vejinis tema går på kærligheden, og i det hele taget er havet og kærligheden temaet for mange af de lettiske digtere og musikbands.

Put vejini handler om en ung livisk mand, som i sin lille båd begiver sig på vej til Kurzeme for at gifte sig med sin elskede. Kurzeme er den vestlige lettiske region. Der har i mange år levet livere i Kurzemes små fiskerbyer mellem Ventspils og Kolka nord for Ventspils. Ligeledes slog en del livere sig ned i Ainaziområdet tæt ved den estiske grænse.

Put vejinis første vers blev første gang publiceret af pastor Gustavs von Bergmanis, som var præst i Rujieni, og sangens melodi blev første gang publiceret af Janis Cimse, som var en lettisk pædagog og folkesangesamler. Cimse, der levede fra 1814 til 1881, blev den første direktør for Vidzemes Lærerseminarium.

Den mest kendte version af Put vejini er Andrejs Jurmanis' fra 1884. Den blev meget populær ved den 5. Sangfestival i 1910, og herefter blev den sunget overalt i Letland samt af letter bosat i Amerika, Australien og i flere europæiske lande.

I 1989 komponerede den lettisk canadiske komponist Imants Ramins en ny udgave af Put vejini, som han sammen med sit kor opførte i Riga for et særdeles begejstret publikum.

En af Letlands store nulevende poeter er Guntars Racs, som er født i 1965 i Liepaja, han er foruden at være sangskribent også musikproducent og har været trommeslager i musikgrupperne Neptun, Liepajas Trio, Salve m. fl.

Guntars Racs, foto fra LSM.LV

I 2018 skrev Racs en smuk lille bog med et digt til hver af årets dage, og i bogen, som straks blev en bestseller i Letland, findes også Racs' Put vejini. Titlen er – Guntars Racs – Dzejoli – digte. 365 Pirma dala.1. del

Den ældste version af Put vejini har følgende tekst:

Blæs små vinde, før båden af sted,
før den til mit Kurzeme,
En dame i Kurzeme
lovede mig sin lille datter
-pigen der maler korn.

Lovede at love
men gav mig ikke
sin datter,
Sagde at jeg er en stor drukkenbolt.

Selv drikker jeg for mine penge
Og selv gifter jeg mig
med min brud,
uden at far og mor ved det.

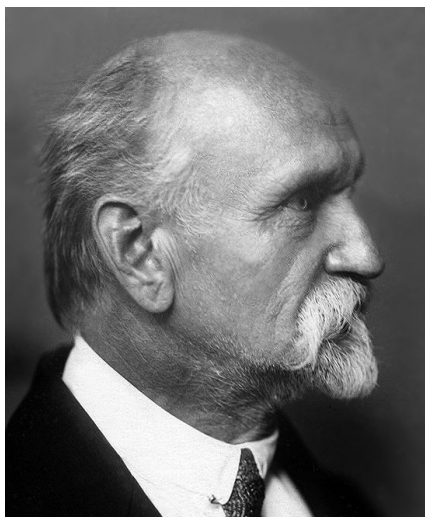
Racs' version:

Blæs små vinde, blæs
så vi engang mødes med glæde,
Stop med at jamre over det,
som var engang.

Tiden er kommet til ny glæde.

Før dig selv af sted for fulde
sejl,
blæs små vinde, blæs
og løft vore håb på vinger.

Før i tiden var det ikke ualmindeligt, at der blev købt eller ranet fæstemøer i Letland. Før brylluppet fejrede man sædvanligvis om efteråret, når høsten var i hus, en slags forlovelsesfest over 3 dage. Sædvanligvis begav den kommende brudgom sig til den kommende bruds forældre. Fik han her tilbudt havre, var han blevet godkendt. Put vejini er også lavet som en opera af Janis Rainis, som er Letlands mest kendte forfatter, som levede fra 1865 til 1929. Put vejini er blevet filmatiseret i 1973, og er fuld af drama og skønne naturoplevelser.

Janis Rainis 1865-1929

Olav Ernstsén

Bryllupsbuket

Nyheder fra Letlands Institut

Balletversion af 'Dracula' planlagt til aprilpremiere

Kunstnere fra Den lettiske nationale Ballet bruger pandemi-tiden til at arbejde på en ny produktion: en ballet baseret på Bram Stokers rædselsklassiker, "Dracula".

De begrænsninger, som staten sætter, betyder, at processen med balletten tackles med arbejde i mindre grupper, individuelt arbejde derhjemme og endda online kostumeprøver.

Det er kun muligt at se enkelte forestillinger online for tiden.
<https://www.bilesuparadize.lv/en/event/95849>

eng.lsm.lv

Kuldiga, UNESCOs verdensarvskandidat

Kuldiga har tilnavnet "Nordens Venedig" og er et smukt syn på enhver tid af året. Dens bugtede, brostensbelagte gader, skulptur-dryssede parker og det mægtige Vents Rumba, Europas bredeste vandfald, har beroliget besøgende sjæle i århundreder.

Derfor er det en god nyhed at der nu formelt er ansøgt om at blive et UNESCO verdensarvssted.

Hus i Kuldiga

Den lettiske regering giver 600 000 EUR til NGO'er

Torsdag den 21. januar besluttede Letlands ministerium at afsætte 600 000 EUR til nødsituationer til støtte for ikke-statslige organisationer (NGO'er) til at afhjælpe problemer pga. Covid-19.

NGO'er løser mange behov: koordinering af frivillige; offentlig information og uddannelse; sociale tjenester osv.

Lettiske iværksættere i Europa danner netværk

Den 21. januar fandt den første lettiske netværksbegivenhed

i Europa sted, den samlede 75 iværksættere og aktive lettiske statsborgere fra hele Europa online. Der er mange lettiske iværksættere i Europa, men ofte vil de leve i deres egen lille bobbel. Den ene lette ved ikke, at der er en anden, der kunne drage fordel af et samarbejde.

Deltagerne var selv overrasket over, at der var så mange letter, der arbejder i en lang række sektorer i Europa. Netværket er organiseret af ”Økonomisk samarbejde og investeringer for Letland” (#esiLV), skabt som et samfund af iværksættere og branchefolk og organisationer, der opererer i udlandet for at udveksle erfaringer og udvikle forretningspartnerskaber. Arrangementet var organiseret med økonomisk støtte fra det lettiske investerings- og udviklingsagentur.(Se ”latviesi.com” , hashtag - #PercLV. ”)

eng.lsm.lv

Dom til Aivars Lembergs

Rigas regionale domstol gav 22. februar en fængselsstraf på fem år, konfiskation af ejendom og en bøde på 20.000 EUR til Ventspils borgmester Aivars Lembergs.

Retten besluttede også, at Lembergs skal betale store beløb til flere ofre i sagen.

Lembergs søn Anrijs Lembergs fik fængsel på 1 år og en måned med konfiskation af ejendom, mens Lembergs' tidligere forretningspartner Ansis Sormulis blev idømt to års fængsel og konfiskation af ejendom. Lembergs er anklaget for massiv svindel, hvidvask samt misbrug af sine officielle beføjelser mm.

Repatriering!

For et år siden boede der mere end 370 tusind lettiske statsborgere uden for Letland, ifølge universitetet i Letland. Regeringen har fremlagt en plan til at styrke deres forhold til

Letland i perioden 2021-23. Uden en målrettet diasporapolitik vil nationen ikke kun blive mindre, men også svagere og mere spredt, ifølge udenrigsministeriet. Hovedopgaven for treårsplanen er at tilskynde til tilbagevenden til Letland og sikre de bedste betingelser for de familier, der vil gøre det.

eng.lsm.lv

Udvikling af sensor til bestemmelse af mads kvalitet

Fødevarerindustrien mister milliarder på grund af forsinkede produkter. Ubrugt mad genererer tonsvis af affald. Forskere ved universitetet i Letland er ved at udvikle en sensor, der vil kunne informere forbrugerne om kvaliteten af fødevarer.

Ingen madbeholdere af plast fra juli i Letland

Fra den 5. juli er markedsføring af engangsbeholdere og bestik med undtagelse af kopper forbudt i hele EU, inklusive Letland. Forbuddet gælder også for sugerør, vatpinde og ballonpinde. Forbruget af andre plastprodukter, såsom mademballager, vil også være begrænset.

eng.lsm.lv

e-PINE (Enhanced Partnership in Northern Europe)

Repræsentanter fra de baltiske og nordiske lande og USA understreger betydningen af transatlantisk enighed

Den 11. december 2020 afholdt politiske ledere fra de baltiske stater, de nordiske lande og Amerikas Forenede Stater deres årlige e-PINE møde online for at diskutere transatlantisk sikkerhed, forholdet til Rusland og Kina, nylige begivenheder i Hviderusland og Nagorno-Karabakh samt udviklingen i Arktis.

Jānis Mažeiks fra Letland påpegede, at uanset ændringer i den amerikanske administration, skulle EU og USA fortsætte med at arbejde tæt sammen. Transatlantisk enighed er nøglen til en fælles politik i forhold til Rusland og Kina.

Det er vigtigt for Letland at styrke multilateralismen gennem samarbejde i internationale organisationer og organer som WHO og FN's Menneskerettighedsråd.

Deltagerne var enige om behovet for fortsat samarbejde mellem USA og Europa om sikkerhedspolitik og opbygning af stærke forsvarskapaciteter.

Lettiske skoler skal give national forsvarstræning

Torsdag den 3. december godkendte Letlands Saeima en ny lov. Denne lov introducerer et nyt fag i gymnasiale uddannelsesinstitutioner - national forsvarstræning. Det skal ifølge loven være obligatorisk.

En lettisk personlighed: Hotelejer Andris Švaglis

Næsten 30 år er gået siden Letlands Lenin-statuer blev lagt i historiens skraldespand. Men i et spændende hjørne af Riga lever Vladimir Ilyich videre ...

Rigas Videnskabsakademi har nogle hamre og segl, der er urokkeligt hugget ind i dets stenfacade.

Men inde i et beskedent tømmerhus på Cēsu iela i det centrale Riga er ikoner fra det tidligere regime ikke kun bevaret - de former sig.

"Det har absolut intet at gøre med min politiske overbevisning," siger

Andris Švaglis, indehaver af "Leņina apartamenti". "Men som ejer af en bygning forbundet med en berømt personlighed som Lenin føler jeg en pligt til at fremhæve dette."

I 2004 blev bygningen erhvervet af den unge iværksætter Andris. På loftet har han genoplivet et Lenin-rum og fylder det gradvist med den største samling af Leningenstande på denne side af Moskva-mausoleet.

Andris viser entusiastisk sine skatte samtidig med at han driver et mindre hotel i bygningen.

Tekst og fotos af Philip Birzulis

Lettiske personligheder: Keramik kunstnerne Zanda og Dainis Priednieks

I Bibelen siges det, at Gud havde lavet Adam af ler. Det viser hvor vigtig keramik har været for mennesker i umindelige tider. Mød et lettisk par, der former smukke ting fra denne

klæbrige jord og spreder mange gode vibrationer. Zanda og Dainis Friednieks praktiserer på deres gård "Skujnieki" ca. 50 km øst for Riga et håndværk, der nærer sjælen.

Eksempler på røget keramik, der er over tusind år gammel, er fundet i Letland, og mennesker over hele verden beskæftiger sig med det. Fordi det er muligt at lave kar i hånden uden hjul, som derefter brændes i en ovn, kan selv begyndere skabe fantastiske genstande, hvis de tager sig tid dertil. Hvilket mange europæere har masser af i denne vinter.

"Livet er lige så sjovt som du selv gør det, og ingen andre kan gøre det for dig," siger Zanda. "Vi kan ikke ændre verden, men vi kan gøre vores omgivelser smukkere."

Zanda og Dainis har mange talenter: håndarbejde, kok, fo-

tograf, filosof og så har de lavet en online salgsportal. For omkring ti år siden begyndte disse multitalente personer at deltage i keramikværksteder i Latgale, den lettiske region med de ældste keramiske traditioner. De

fik en dyb åndelig oplevelse af det, og i løbet af de næste par år begyndte Zanda at lave tallerkener, skåle og lysestager og hun begyndte at lære venner hvordan man gør det og skabte et samfund af pottemagere med speciale i det sortrøgede.

Foto af Anna Elizabete Ostosova

Tekst af Philip Birzulis

En lettisk personlighed:

Musikalske skorstensfejer Vilnis Daņilevičs

For mange mennesker er skorstensfejere relikvier, der kun findes i Charles Dickens romaner. Men erhvervet lever og har det godt i Letland, og dets udøvere holder moderne hjem sikre, mens de plejer gamle traditioner.

I vore dage vælger kun få unge en karriere, der involverer klatring på tagsten og kærlighed til sod og mursten. Men på trods af at han havde andre muligheder, er det nøjagtigt hvad Vilnis Daniļevičs lykkeligt gør hele ugen.

Som ung mand fulgte Vilnis sit hjerte og studerede til musiklærer. I de sidste 20 år har han faktisk spillet orgel hver søndag i Turaida Lutheran Church. Men så kom han i lære hos sin far som skorstensfejer og har ikke fortrudt at han er fulgt i sin fars fodspor.

"Du kommer til at rejse rundt og møde mennesker og se noget nyt i stedet for at sidde på et kontor og flytte papir," siger han. "Det er interessant, kreativt arbejde."

I tidligere århundreder var brande en frygtet fare i tætbebyggede byer. Så de mænd, der havde magten til at forhindre dem, blev højt værdsat.

I 1738 blev broderskabet af skorstensfejere grundlagt i Riga, som en del af ordenssystemet, der havde organiseret det økonomiske liv siden middelalderen. Jobbet fortsatte under alle de regimer, der fulgte, og overraskende nok har kun lidt ændret sig i de forløbne 300 år.

Efter at Letland genvandt sin uafhængighed i 1991, blev broderskabet genoprettet. I dag organiserer det igen et traditionelt lærlinguddannelsessystem, hvor unge lærer fra erfarne mestre snarere end i et klasseværelse. I den sene sovjetperiode

var Vilnis' far skorstensfejer fastansat hos brandvæsenet i Sigulda. Han bad lejlighedsvis sin søn om at hjælpe og lærte ham gradvist faget og Vilnis overtog efterhånden arbejdet og arvede virksomheden.

Undervejs fik han sig også en uddannelse i at mure fra en gammel lettisk pottemager, der lærte ham at bygge pejse og kakkelovne fra grunden af og endda at samle det rigtige ler til mursten.

I Rigas historiske arbejderdistrikt Grīziņkalns fejrer et monument med titlen "Skorstensfejeren og mureren" de mænd, der har holdt byen varm gennem generationer.

Philip Birzulis

En Lettisk personlighed:

Dronningen af slottet: Dita Balčus

For mange letter er huset på landet den ultimative afslapning, hvor lange sommerdage bruges på at dyrke tomaterne og plaske i vandet. Få gør det med mere stil end Dita Balčus og hendes døtre, der har forvandlet en gammel aristokratisk ruin til et hotel og et kulturelt hotspot.

Ditas havde oprindelig en teaterkarriere i Riga. Men i 2003, blev hun forelsket i en gammel nedslidt Zieme-herregård nær Alūksne, 190 kilometer nordøst for Riga. Gennem århundreder har Zieme Manor tilbudt gæstfrihed til mange farverige figurer.

Da hun indså, at stedet havde brug for mere opmærksomhed end blot en weekend nu og da, flyttede Dita og døtrene permanent til Zieme-ri. De første år var alt andet end behagelige, med et utæt tag, ingen indendørs VVS eller madrasser til sengene. Men de har gradvist fjernet skillevægge fra sovjettiden, gendannet originale detaljer som den originale pejs og tilføjet deres egne aftryk.

Alt dette giver en hoteloplevelse ud over det sædvanlige. Du kan finde

dem på Airbnb under navnet "4 Roses & Wolf."

Tekst af Philip Birzulis.

Billeder med tilladelse fra Dita Balčus.

En lettisk personlighed:

Ungdomsleder Gints Jankovskis

Covid 19-krisen er mere end blot et medicinsk spørgsmål, da mange mennesker står over for fattigdom og sult i den økonomiske afmatning. Heldigvis organiserer en ung lette sine jævnaldrende for at hjælpe de mest trængte.

Kælenavnet "Letlands brødkurv" i den sydlige region Zemgale kan prale af frugtbare marker og kulturskatte som det barokke mesterværk Rundāle Palace. Men bag glitteren oplever mange mennesker hårde tider.

Ligesom andre dele af Letland lider beboerne i Zemgale af pandemien. Men også af de økonomiske konsekvenser af nedlukninger. Virksomheder er lukket, folk er fyret, og det resulterende fald i indkomst betyder, at nogle familier ikke kan få mad på bordet.

En del af løsningen findes i et samfundscenter i Īsliče, en landsby lige uden for Bauska, 60 kilometer syd for Riga. Hver søndag formiddag løber en flok teenagere rundt og pakker poser med nødvendige ting til mennesker i nød.

Gints Jankovskis, arrangøren af denne travle gruppe af unge, ser dette som en del af en større indsats for at gøre Letland et bedre sted at leve.

Gints passer ikke til det typiske billede af en socialrådgiver. En atletisk ung mand, der taler hundrede km i timen, han er til daglig PR-specialist, men i øjeblikket en travl hjemmefar.

For nogle få år siden oprettede Girts og hans brødre Raimonds og Mārtiņš Laiks jauniesiem (Time for Youth), et NGO, der leverer ud-

dannelse og frivilligt arbejde til unge mennesker. Under den første Covid-bølge i foråret 2020 blev Gints opmærksom på, at folk ikke havde nok at spise og udnyttede holdets energi til at hjælpe.

Ca. 30 virksomheder donerer regelmæssigt mad, toiletartikler og endda møbler. Kommunalrådet giver dem mulighed for at bruge samfundscentret som base, da kulturelle begivenheder ikke kan afholdes lige nu på grund af begrænsningerne.

Gruppen har i øjeblikket omkring 800 faste kunder i Bauska og Ķekava kommuner. Ifølge Gints er kommunen taknemmelig for at have en gruppe der er i stand til at reagere på nødsituationer uden bureaukrati. Han siger, at der er en række forskellige mennesker, der søger hjælp. Et par klassificerer han som dovne. Så er der dem, der har kroniske problemer på grund af afhængighed og familiens sammenbrud. Andre er på anden måde stødt ind i problemer.

Da få af de frivillige har biler eller kørekort, er transport den eneste ting, de mangler, så Gints må selv køre.

Gints siger, at missionen er at "lære folk selvhjulpethed, ikke blot give dem madhjælp." Så et psykologi- og mentorprogram er også i gang for at hjælpe familier i problemer med at komme på benene igen. Og han er sikker på, at letter har de indre ressourcer til at komme igennem den nuværende krise.

"Når tiderne er svære, har det lettiske folk altid samlet sig for at hjælpe hinanden," siger han. "Vi er nødt til at holde sammen og opbygge et bedre samfund."

*Tekst og foto af Philip Birzulis
Philip Birzulis, 12.01.2021*

En lettisk personlighed: Trækunstner Harijs Stradiņš

Med over halvdelen af landet dækket af skov er træer en vital del af Letlands økonomi og nationale identitet. Mød en mand, der også finder kunst, musik og poesi i skoven.

I en berømt lettisk folkesang erklærer en jomfru "Jeg gik gennem den sølvbirkelund uden at knække en eneste kvist." Selvfølgelig er ikke engang letter perfekte, men vores svampesamlere, saunaris producenter og midsommerraftens elskere

prøver at forstyrre Moder Natur så lidt som muligt. Harijs Stradiņš er tilhænger af den holdning. Han er møbelproducent i Alūksne, 190 kilometer nord-øst for Riga. Han samler træ der er væltet og forvandler det til unikke

genstande, der afspejler et besjælet livssyn og en fin sans for humor.

"Min mor fortæller mig at, "folk synes du er underlig," men jeg siger til hende, at det er fint, jeg vil ikke være som alle andre," siger han. "Og når jeg går ud i skoven med min hund, finder jeg næsten hver gang ro i sindet, så længe jeg er fuldt til stede, her og nu."

Tilbage i 1997 var Harijs, efter eget udsagn, "alkoholiker" Han stoppede med vodkaen, og mens han spekulerede på, hvad han skulle gøre med sit liv, gav en ven ham en hjemmelavet seng med trægrene, der stak ud fra alle sider. Inspireret gik han i skoven og begyndte at skære en klump træ, indtil hans hænder blødte, og han havde fundet sit kald.

Han omdannede et gammelt slagteri til et kombineret hjem og værksted. I den ene halvdel af bygningen

dækker støv bunker af tømmer, der "hviler og venter" på håndværkerens opmærksomhed, nyligt færdige genstande og et excentrisk udvalg af værktøjer, såsom sovjetiske tandbor, der bliver brugt som mejsler (foræret af hans svoger, en tidligere tandlæge).

Den anden side er en hyggelig hule. Opvarmet af en gryde-ovn sidder Harijs på en gynge midt i rummet. Der er et stort klokkespil af træ, hvorpå Harijs spiller fin musik med sine to teenagesønner.

I hjørnet er der en bogreol, hvis linjer følger materialets naturlige struktur, hvor en cellos hals stikker ud fra den ene side. Og på væggene er der et væld af lunefulde ure.

Tekst og fotos af Philip Birzulis

En lettisk personlighed: plejemor Dzintra Ābols

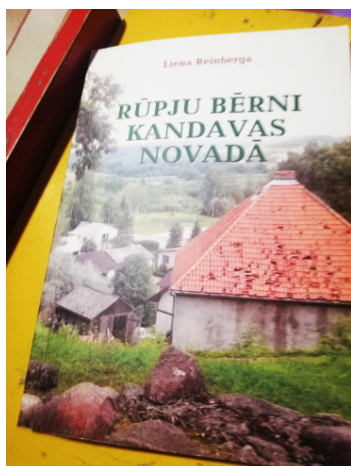
Desværre efterlader kriser i familier alt for mange børn i akut behov for pleje. Men en lettisk kommune har sørget for at ingen børn nogensinde skal på børnehjem.

Med en charmerende middelalderlig gammel by og frodige landskaber langs Abava-floddalen har Kandava masser af fysisk skønhed. Og dets befolkning er også storslåede og viser et fantastisk eksempel på, hvordan man tager sig af de mest sårbare personer i samfundet.

Takket være en stor indsats fra embedsmænd og lokale beboere i over 20 år er hvert eneste barn fra problemfamilier i dette område 80 km vest for Riga anbragt hos plejefamilier. Og Dzintra og Jānis Ābols har været i frontlinjen for denne kærlighedskampagne.

"Vores mission er at hjælpe børn, når de har brug for hjælp" siger Dzintra.

På grund af alkoholisme, forældres psykiske sygdomme og de dertil knyttede ulykker af vold, seksuelt misbrug og for sømmelse skal børn undertiden fjernes fra deres familie. Og i Letland er det domstolene der tager disse svære beslutninger. I mange år blev Kandava-afdelingen af denne domstol ledet af Liena Reinberga. Overbevist om, at det ikke er det bedste svar at sende børn til institutioner, oprettede hun et netværk af familier, der skulle tage børnene til sig privat.

Åbolerne tilsluttede sig dette netværk. Dzintra var forskolelærer. En eftermiddag i 1997 kom der ingen for at hente en lille pige efter skole. Liena bad Dzintra om at give hende en seng for natten, og dette blev til et værgemål, der varede flere måneder, indtil barnet blev adopteret af en familie.

Efter at have opdraget seks døtre af deres egne og med 13 børnebørn fandt de oplevelsen dybt givende og begyndte at reagere regelmæssigt på nødopkald fra Liena. Omkring 2005

blev de lettiske love ændret for at muliggøre plejeforældre, og de begyndte herefter at passe børn i længere perioder.

”Nogle familier har svært ved at sige farvel, men man skal lade børnene følge den vej, som en højere magt har sat for dem,” siger Dzintra. ”De er ikke vores ejendom - måske er de nødt til at lære et par lektioner af os og derefter komme videre til et andet sted.”

*Tekst og fotos af Philip Birzulis
Philip Birzulis, 22.12.2020*

30 år siden barrikader og en af heltene

I Letland har man lige haft mindededag, fordi det i år var 30 år siden Letland gik på barrikaderne for deres frihed. Guna Grinberga har skrevet en personlig beretning om sin oplevelse som barn dengang.

”Paklau, man ir forša ideja” (Hør her, jeg har en sej ide) – er et elsket udtryk fra en elsket lettisk ildsjæl. Et menneske som kunne gribe øjeblikket, som fornemmede tiden, var fuld af ideer, og som altid befandt sig på det rigtige sted og gjorde hvad der skulle gøres, en som ville være fyldt 70 i år, hvis

ikke...

Det er januar 1991 i Letland, perioden fra den 13. januar til den 27. januar. Min mor havde lovet mig, at vi skulle til en klassisk koncert for børn i Riga, men så aflyste hun, fordi det var for farligt at tage til hovedstaden på det tidspunkt.

Det var morgenen den 13. januar 1991 efter at det sovjetiske specialpoliti Alfa og OMON havde dræbt 13 civile litauer, som forsøgte at beskytte TV-tårnet i Vilnius, så informationerne kunne nå ud til resten af verden. Det var Sovjetunionens forsøg på at genvinde kontrollen med landet.

Ligesom Letland den 4.maj 1990, havde Litauen allerede den 11. marts erklæret sin uafhængighed 1990.

Den samme morgen efter modtagelsen af nyheder fra Vilnius, bad Dainis Īvāns, lederen af Letlands Folkefront (en politisk organisation i Letland, der førte Letland til uafhængighed), folk i Letland om at samle sig på Dom Pladsen i Riga for at være med til at forsvare de strategiske steder i byen. Denne meddelelse blev sagt på radio kl 04.45 om morgenen. Da Dainis Īvāns kom ud fra radiohuset efter 40 minutters tale, havde folk allerede samlet sig. Senere på dagen blev det besluttet, at der skulle mere til, derfor bad den daværende lettiske regering folk om at lave barrikader for at beskytte de strategiske bygninger og dermed Letlands genvundne uafhængighed. Med det samme begyndte befolkningen fra hele Letland at køre til Riga med tunge lastbiler og traktorer fyldt med træstammer, betonblokke, murbrokker og andet byggemateriale og danne barrikader i de smalle gader i det gamle Riga og andre steder. Kvinderne smurte tusindvis af madder, og varm kaffe og te kunne fås næsten alle steder gratis.

Den 14. januar startede den sovjetiske særenhed OMON og ALFA sine angreb på barrikadeforsvarerne i Riga på Vecmīlgrāvis og Brasa-broen, hvor en person blev dræbt.

Den 17. januar erklærede forsvarerne for barrikaderne ialarmtilstand. Om aftenen den 20. januar angreb OMON-styrker Indenrigsministeriets bygning, hvis sikkerhed

Foto fra arkivet fra Letlands Krigsmuseum

var bevogtet af Bauska-distriktets militsmedarbejdere. Vladimir Gomono- vich og Sergei Kono- nenko blev dræbt i angrebet.

Den samme dag, var den elskede lettiske filmfotograf Andris Slapiņš kommet ud- mattet hjem, efter at

have dokumenteret alt det der foregik i Riga. Han sagde til sin kone Natalia, kaldt Nata, at han troede at det vil blive en rolig nat og at på mandag ville man kunne starte et normalt liv igen. Men alligevel kunne han mærke at noget var ved at ske, derfor ville han lige tage til centrum af Riga for at se om der skulle optages noget mere og han gik. Hans kone var i gang med at bade deres datter Anna, da nabokvinden kom løbende ind og råbte, at hun havde set i fjernsynet at noget var sket med Andris og at han var på hospitalet. Nata sagde til dat- teren, at hun skulle blive hos nabokvinden, fordi mor skulle løbe hen til far. Men Anna sagde, "Jeg vil ikke lade dig gå, ellers forsvinder du ligesom far." Alligevel efterlod Nata dat- teren hos nabokvinden og løb. Efter forgæves søgen på hospi- talet efter sin mand, som var blevet forvekslet med en kollega, fik hun at vide at hendes mand var i Domkirken, hvor nogle sovepladser var etableret. Der havde folk båret hendes mand ind.

Denne aften var det også svært for mig at sove. Jeg lå i min seng og iagttog min mor, som sad med radioen i hænderne hele tiden, ligesom hun havde gjort allerede flere nætter før, ligesom alle andre i Letland, som ikke var på barrikaderne, havde gjort siden den 13.januar. Pludselig begyndte hun at skrig og græde voldsomt. I radioen var det lige blevet sagt at Andris Slapiņš, hendes kære ven fra den tid hun arbejdede på Rigas Filmstudie, var død. Riffelkuglen havde ramt ham

direkte i hjertet. Folk havde forgæves båret ham ind i kirken for at få lægehjælp, hans hjerte kunne ikke modstå en kugle, som havde ramt det.

De sidste ord fra filmfotograf Andris Slapiņš til sin ven Juris Podnieks var: „Juri, bliv ved med at filme mig!“ Sandheden skulle vises selvom den var brutal.

I Domkirken sad Nata med sin genfundne, afdøde mand. Hendes verden var styrtet sammen. Men midt i al sorg kunne hun for første gang mærke et nyt liv under sit hjerte... måske skulle Andris leve videre alligevel...?

Næsten 8 måneder efter Andris Slapiņš død, den 18. september 1991 blev der født en ny lille Andris Slapiņš.

Den aften var det ikke kun Andris Slapiņš og de to politiløjtnanter, der mistede livet. Det gjorde også en gymnasieelev og en kameramand. I alt var der 7 mennesker, som havde mistet livet på barrikaderne – alle var store helte, som altid vil blive husket. Dog gjorde døden af Andris Slapiņš ekstra ondt i hjertene på Letlands befolkning, da han allerede havde nået at gøre så mange ting for sit land.

Men hvem var Andris Slapiņš? Andris blev født i 1949, og blev færdig fra Den Russiske Filmskole i Moskva i 1977. I løbet af optagelsen af sin første film, ”Med Legend” (1976) instrueret af Biruta

*Billedet fra artiklen i www.la.lv/stavi-makoni-stavi
Fotografier af arkivet af
Andris Slapiņš, Jānis Krūmiņš, Anastasija Kuzmina*

Veldre, hvor Andris Slapiņš var filmfotograf, mødte han filminstruktør Juris Podnieks, som blev hans nære ven og som var ved hans side ved hans død.

I 1983 begyndte Andris Slapiņš også at arbejde som instruktør og dykkede ned i sin interesse for de forskellige minoriteters kulturarv. En interesse som allerede var startet i hans skoletid – hans afslutnings projekt hed ”Livernes Sang” (Liverne er en minoritet der bor Langs Rigabugten i det nordlige Letland). Efter skolens afslutning kom der mange film, blandt andet 10 dokumentarfilm.

Andris mødte sin kone Nata i Moskva, da han læste til filmfotograf. De havde stor kærlighed til hinanden, men det var ikke nemt for Nata, da Andris ikke kunne blive et sted længe. ”Ustoppelig som en fugl, klar til at tage af sted når som helst,” sagde hun.

Sammen flyttede de til Letland, hvor Nata begyndte at undervise i pantomime på Konservatoriet og lære lettisk. Andris plejede at komme hjem hver aften ved 22 tiden og sige: ”Hør her, jeg har en sej idé!” ”Lad os tage til havet at svømme!” eller ”Lad os gå til venner!”

Først i de sidste år af sit liv havde hans vaner ændret sig lidt: ”Måske fordi vi endelig havde vores egen lejlighed. Måske fordi vores datter Anna voksede op derhjemme. Måske var der en fornemmelse ...”, fortæller konen, ”Han begyndte at komme tilbage omkring otte tiden, legede med Anna, så nyhederne og skrev noget til efter midnat.”

Hans næste idé var at lave filmen ”Den hvide saga”, en film om Letlands skæbne i Anden Verdenskrig. Andris sagde, at denne krig endnu ikke var afsluttet. Han ønskede at udforske, opdage og fortælle, hvordan hans folk stadig blev mast til jorden blandt stormagternes møllesten. Han nåede aldrig at lave filmen, da han selv blev mast.

I sommeren 1993 blev deres lejlighed bestjålet. En ven, en kriminaldetektiv, fortalte Nata, at døren var låst op professionelt. En filmfotograf der dokumenterer andres ugeringer er farlig, selv når han er død. Udstyr, videokassetter, lydbånd, manuskriptplaner og optagelser var blevet taget. Også de medaljer og priser, som Andris havde vundet på festivaler. Og

Natas guldkæde.

Politiet har ikke fundet noget spor, sagen blev afsluttet på grund af manglende bevismateriale. Ligesom sagen om Andris mord. Selvom den britiske regering tilbød hjælp til efterforskningen, havde den lettiske side ikke brug for hjælp. Mon der stadig var nogen ved magten i det nu uafhængige Letland, som ville forsvare ugerninger fra Sovjetunionen...?

Episoden med indbrud var den sidste dråbe for Nata, som allerede havde det svært med at få hverdagen til at fungere, derfor vendte hun i 1994 sammen med børnene tilbage til Moskva, hvor hendes forældre kunne hjælpe dem.

Men selvom børnene nu er store, drømmer de alle 3 om at flytte tilbage til Letland en dag.

På trods af at uskyldige mennesker blev dræbt, kunne sandheden ikke dræbes, da den kunne komme ud fra Letland og fortælles til hele verden på grund af de modige kameramænds arbejde om befolkningen som forsvarede radio og TV og andre vigtige bygninger, og om hele nationen som kæmpede for deres frihed uden at udgyde en eneste dråbe af fjendens blod.

Nu er der gået 30 år siden barrikaderne og i hele verden i øjeblikket bliver der diskuteret meget om statsmagten har

ret til at berøve os vores frihed og fratage os ret til at bestemme, hvor længe vi vil leve og hvordan. Det er et godt tidspunkt at spørge os selv om, hvad vi mener om det. Og om vi er parate til at kæmpe for vores frihed, hvis vi ikke er enige med staten. Hvad slags "barrikader" kan vi bruge i denne kamp? Begivenheder i Baltikum for 30 år siden har vist os, at demokratiet er skrøbeligt og hvis det en gang er mistet, er det svært at få tilbage.

Guna Grinberga

Billedet er taget af Pēteris Korsaks en dag før Andris Slapiņš døde.

Bestyrelsen

	Kirsten Gjaldbæk Kongstedvej 12 2700 Brønshøj Formand	3871 1825 kirsten.gjaldbaek@gmail.com
	Niels Bendix Knudsen Lille Havelsevej 86 3310 Ølsted Næstformand	mobil 40312345 nbendix@mail.com
	Dita Schultz Gammel Køge Landevej 306H, 2650 Hvidovre Bestyrelsesmedlem	mobil: 40754680 dita.schultz@gmail.com
	Lis Nielsen Rosenlundsvvej 8 3650 Ølstykke Redaktør	mobil 23444179 Lishazel18@gmail.com
	Signe Struberga Slotsparken 84C 2880 Bagsværd Bestyrelsesmedlem	signe.struberga@gmail.com
	Anda Dyrlund-Parbst Horserød byvej 3 3000 Helsingør Webmaster	mobil 2016 0963 anda.parbst@gmail.com
	Peter Fjerring Frederik VI's Allè 6, 1th 2000 Frederiksberg Suppleant	mobil 2025 1783 peterfjerring@hotmail.com
	Holger Pyndt Degnemose Alle 41 2860 Søborg Næstformand	holger.pyndt@gmail.com

Foreningen....

Foreningen Danmark-Letlands medlemsblad udsendes til alle medlemmer.

Indlæg og udklip er meget velkomne og sendes til redaktør Lis Nielsen (lishazel18@gmail.com). Vi kan ikke love at bringe alle indlæg, ligesom vi forbeholder os ret til at redigere i det indsendte. Vi ser gerne at artikler på engelsk eller lettisk er oversat når vi modtager dem.

Foreningen Danmark-Letland er stiftet i august 1992 i København af en kreds af private personer med interesse for Letland.

Formålet med foreningen er:

På alle måder at styrke og udvikle venskab mellem det lettiske og danske folk, samt oplyse om Letland.

Som medlem af foreningen kan optages enkeltpersoner, husstande, foreninger, virksomheder, kommuner, menigheder, organisationer mv. med interesse for dansk-lettiske relationer.

Foreningen er landsdækkende. De fleste arrangementer finder sted i Københavnsområdet, men der opfordres til lokalt arbejde også andre steder i landet. Hos Fremad Rejser, Vesterbrogade 37, 1620 København V tlf.: 33 22 04 04, får medlemmer af Foreningen Danmark-Letland rabat på rejser til Letland. Indmeldelse i Foreningen Danmark-Letland sker ved henvendelse/indbetaling til kasserer Aase Lundbye.

Foreningens girokonto er: 07 736 54.

PS. Der bliver ikke udsendt girokort da det kun bruges af få. Bankoverførsel via netbank sker til:

Danske Bank, reg. 1551, konto 000 0773 654

Mærk venligst betalingen

”kont årstal navn” (kont 2020 P. Pedersen)

Årskontingent:

Enkeltpersoner	250 kr.
Husstande	350 kr.
Unge under 26 og pensionister	175 kr.
Organisationer m.m.	550 kr.

Nyttige adresser

Letlands Ambassade i Danmark,

Rosbæksvej 17, 2100 København Ø

Tlf. 3927 6000

embassy.denmark@mfa.gov.lv

www.am.gov.lv/copenhagen

Ambassadør: Alda Vanaga

Ambassadørens sekretær Inese Buike

Rådgiver/diaspora Liga Usilenoka

House Manager: Valdis Bormanis

Den Danske Ambassade i Letland,

Pils iela 11, Lv-1863 Riga, Latvia

Tlf. +371 6722 6210

rixamb@um.dk, www.ambriga.um.dk

Ambassadør: Flemming Stender

fleste@um.dk

Konsul/Attaché:

+371 6722 6210 ext. 16 /mob. +371 2612 1002

Det Danske Kulturinstitut i Riga,

Mūkusalas iela 3, Riga, LV-1423, Letland

Tlf.+371 728 99 94

Tlf.+371 728 82 21

[mailto: dki@dki.lv](mailto:dki@dki.lv)

Leder: Simon Drewsen Holmberg.

Det Danske Kulturinstitut i København

Vartov, Farvergade 27 L, 2. sal, 1463 Kbh K

Adm. direktør Camilla Mordhorst

Tlf.: +45 5219 5116

mail@danishculture.com

Foreningens hjemmeside: www.danmark-letland.dk

Webmaster: Anda Dyrland-Parbst

Kode til at se seneste numre af bladet: vairalat

KALENDER for 2021

Desværre er alle vore egne andre arrangementer på standby

27. maj kl. 19.00 Generalforsamling

"Kulturhuset Kilden", Nygårds Plads 31, Brøndbyøster

Offentlige transportmuligheder: bus 9A, bus 13 eller S-tog:
Brøndbyøster St.

Højtlæsning

Vi er en lille gruppe som en gang om måneden (dog ikke lige nu) får undervisning i lettisk af Guna Grinberga.

Vi vil gerne afslutte vores kursusdage med et par timers højtlæsning, både på lettisk og på dansk, og i den forbindelse vil vi gerne invitere andre interesserede til at deltage. Vi forestiller os at vi har højtlæsning i et par timer over en kop kaffe og et stykke kage. Vi vil i første omgang tage udgangspunkt i Per Nielsens

oversatte bøger.

Højtlæsningen vil i første omgang finde sted hos Aase, Gustav Esmanns Alle, Søborg.

Da vi endnu ikke af coronagrunde, kan melde en dato ud for første højtlæsningseftermiddag, vil vi bede jer, der er interesserede henvende jer til

Aase, tlf. 25 32 04 70 eller Per tlf. 51 54 80 61.

På glædelig gensyn.

Kh Sproggruppen

Stradinsh.com

